

ISIDORA BJELICA

101

MUŠKARAC
U ČETIRI
GODIŠNJA
DOBA

■ Laguna ■

Copyright © Isidora Bjelica, 1997, 2014
Copyright © 2015 ovog izdanja, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

101

MUŠKARAC
U ČETIRI
GODIŠNJA
DOBA

I DEO

ZIMA

VENECIJA

*Vidim te,
u mojim devojačkim snovima,
grade poezije i ljubavi.
Osećam da sam tvoja kći, volim te,
druga domovino srca.
Kada more daleko
vidim sa mog balkona
i zastrte gustom maglom
modre planine,
prelepe dvorce,
tek rođena morska priviđenja što se pojavljuju,
to je trenutak kada mislim na tebe,
lepa Venecijo.*

petnaestogodišnja Jelena Savojska

I

Sve ljubavi su perverzne – govorila je moja draga prijateljica dok je dugačkom, drhtavom levom rukom prinosila ustima šolju sa vrelim engleskim čajem u koji je umešala kašičicu hladnog mleka.

Gledala sam je zapanjeno, a teza mi se činila preteranom i zabavnom dok se njen lik gubio u previše zimske svetlosti koja je padala po Trgu Svetog Marka.

– Ili je perverzna ili i nije ljubav – završila je.

Onda su došla zvona, golubovi, pa turisti i odlučile smo da se povučemo u plavu sobu hotela *Danijeli*.

Nisam želela da razrađuje svoju tezu. Pustila sam je da leži na mom širokom krevetu ušuškana u mirišljavu plavu ćebad i da jede keks. Meškoljila se, uživala i povremeno gledala sa zavišću po širokoj sobi punoj murana i zlatnih ogledala.

– Promenila sam tri hotela otkad smo ovde, ali znala sam da si ti ovde... uvek završiš u ovoj sobi... ako ovako nastaviš, uskoro ćeš ostati bez novca!

– Ostalo je još dovoljno za godinu, dve...

– Često smo Ivan i ja mislili na tebe... tačnije na tvoju ludački projekat... da je neko drugi nasledio toliki novac, imao bi vile, plantaže, a ti si sve to spiskala po otmenim hotelima tražeći muža...

– Ne baš muža – odgovorila sam joj bez imalo besa.

– Tim gore, draga, tim gore, šta si tražila... ljubav?

– Nina, imam mnogo obaveza, moraćeš da kreneš!

– Znam kakve imaš obaveze: da se dugo kupaš u svom mermernom kupatilu, potom da večeraš kod Finija, onda da piješ perno, vidiš dva spomenika... Da živiš kao balzamovana udavača iz prošlog veka, a obična si Sarajka!!!

Nina nije otišla ni dok sam se skidala ni kada sam se kupala. Dok sam punila kadu vodom, mirišljavim laticama i borovim iglicama, čula sam je kako tapka po mojoj sobi, odmerava pogled kroz prozor na kanal, procenjuje slike, miriše vazduh, proverava mi garderobu, možda čak i proba šešire i bunde ispred visokog ovalnog zlatnog ogledala. Na kraju se pribila uz zaključana vrata od kupatila i vikala.

– Uostalom, ja sam ti poslednja prijateljica, i kada odem neće ti ostati nijedna žena, a to, izvini, nije normalno... Ti ne voliš žene, ne znaš da neguješ prijateljstva, ne znaš da ćaskaš uz čaj, ne piješ kafu... uf...

Odustala je i otišla, uz sitan tresak kao kad odlazi površan i uvređen ljubavnik.

Odahnula sam. Nina je zaista bila moja poslednja prijateljica još iz detinjstva iz stare Jugoslavije, one velike, i Nina se dobro udala za Ivana i on bi je povremeno vodio u Veneciju jer je od mene naučila da zimu treba provoditi uz maskenbal u Veneciji, jesti zelenu pastu i piti laka crna vina sa obala reke Arno...

Ali Nina je bila u pravu, naglo sam i ubrzano ostajala bez prijateljica i novca.

Uronjena u mirišljavu toplu vodu sobe 202 hotela *Danijeli*, razmišljala sam o ženama koje sam volela.

Bilo ih je malo, i bilo je to davno još kad sam išla u I gimnaziju u starom Sarajevu, predratnom Sarajevu. Tada sam imala dve prijateljice sa kojima sam razmenjivala utiske o muškarcima. I već tada nalazila sam u tome beskrajnu dosadu pošto sam osećala da i one mene kao i ja njih tretiraju kao društvo za pauzu između dve zaljubljenosti.

Istina, postojala je jedna mlada žena anđeoskog lika, vreložute kose i sasvim bledog tena i tankih udova koja mi se dopadala.

Ali sa njom nisam bila prijateljica; nju sam volela da posmatram u zimu: njenu plavu kosu skupljenu ispod svetloplave kape, lagani „prepi“ kaputi, dah koji se slatko utapao u maglu i krhkost koja se borila sa snegom.

Išla je u kinoteku, besomučno gledala filmove Dagleasa Serka i plakala.

Ja sam sedela iza nje i slušala svaki zvuk koji bi proizvela i onda bih uveče ponavljala u glavi sve te jecaje, uzdahe i preklapala ih sa čupercima zlatne kose koji su virili ispod plave kape. Obilazila sam je i obožavala kao što Japanci obožavaju Mikelandela. Onda bi u Sarajevu magla postala tako jaka i tako gusta da više niko ne bi mogao da vidi nikoga i ja bih otišla na Serka i onda bih je videla u sali u pozi neudate Grejs Keli kako sasvim otmeno jede kikiriki i plače na suviše gruboj i suviše tvrdoj stolici.

Mlada M. je moja najlepša zimska slika koju sam posedovala u glavi. Sasvim blaga zimska tajna na čiji su mi perverzni potencijal ukazali tek kasnije neki bliski muškarci.

Mlada M. je bila savršena i ja sam volela da je gledam u decembru, januaru i februaru...

Voda u mojoj kadi ohladila se za cela tri stepena i osetila sam neprijatnost, polako se pridigla i sasvim naprasno setila da mi je neko u Madridu rekao da je M. mrtva. Umrkla je baš kad je počeo rat, ali ne od granate ni od metka, već je pala sa bicikla i udarila slepoočnicom u kamen i umrla na mestu... Ili je, kažu, imala nekoliko sati kome i onda je postala duh...

Ne volim da mislim o mrtvim ljubavima iako sam ih sa dvadeset devet godina nanizala već tri.

* * *

Sasvim suprotno od onog što je Nina očekivala, nisam otišla na večeru kod Finija niti da pijem perno kod starog galeriste Laurentija. Pošla sam peške na sasvim drugu stranu. Uskim belim pločama koje su tonule u mrak išla sam ka severu grada, ili se to meni tako činilo. Ponosna na svoj udar potpetica, koračala sam ka onom delu grada gde su hoteli bili manji, gde je tek svaka druga soba imala kupatilo i gde kuvari nisu stavljali šafran u sosove. Kuće su bile manje, dvorovi sasvim daleko i kanal nije bio tako čist. Na kraju ulice su postajale puste, nisam više srećala raskalašne basnoslovno skupe maske koje su stvarale atmosferu prošlog veka. Ovde je dekadencija bila blaža, a prozori zamračeni i svetla zagušena.

Zapanjeno sam gledala zgradu na kojoj je pisalo „Hitna pomoć“ i pored koje su bila parkirana, ili tačnije usidrena tri glisera hitne pomoći. Kada sam srećala venecijanskog

pijanca kako leži naslonjen na belu i hladnu klupu, bilo mi je dosta.

Izvesno je da ovde neću sresti ljubav svog života, pomislila sam. Nasuprot svojoj reputaciji, Italija mi je donela malo ljubavi. U Rimu sam imala grip i provela sam dane u krevetu u došaptavanju sa sićušnim slavujem izuzetnog glasa koji pripada mojoj sestri od strica, potom je došla Firenca, u kojoj sam se osećala bolje i gde sam imala sladak i kratak flert sa jednim arheologom u hotelu *Del Arno* i, na kraju, Venecija prepuna dosadnih turista i zabrinutih domorodaca.

– Možda je – mislila sam – moja sudbina da se nikad ne udam – postoji toliko mnogo ljudi koji posle nesrećne ili neostvarene ljubavi ostanu sami i utučeni. Meni je Bog posle ljubavne nesreće dao kroz nasledstvo mnogo novca, koji sam već šestu godinu trošila na elegantnu i dekadentnu potragu za ljubavlju... Rešila sam i rasporedila da tako živim do tridesete, a kad uđem u tridesetu da se udam ili vratim svom dosadnom životu, izigravajući do smrti ponosnu usedelicu sa mnogo glamuroznog iskustva i ne sasvim društveno poželjnih ljubavi za kojima bih mogla da uzdišem dok na starom pijaninu sviram Vivaldijeva *Četiri godišnja doba*...

Sasvim sama u magli, ušla sam u predvorje motela čiji je neonski naziv potpuno utonuo u venecijansku maglu i nisam se trudila da ga pročitam.

Ušla sam naglo, otresla crnu bundu od nerca, popravila zlatnu iglu na šeširu i raspitala se za kafe-bar.

Zapanjen recepcioner, zapitan da li je moja elegancija maska ili znak ludila, uputio me ka sasvim malom salonu tamnocrvene boje; salonu dosledno neromantičnom

u svojoj skromnosti, koji nije imao ništa zajedničko sa onom tamnocrvenom bojom pliša kojom je bio opsednut Finijev restoran, gde bih u ovo doba obično sedela i jela srnetinu u sosu od gorgonzole...

Salon je bio prazan, kelner je bio pijan i u desnom uglu je sedeo jedan bračni par sa očigledno mnogo problema. Tavanica je bila žuta i sva u paučini, a svetlo je provociralo jad i tugu. Naručila sam kuvano vino i iz velike tašne od krokodilske kože izvadila Knuta Hamsuna – *Glad* i predala joj se.

Desetak stranica kasnije u salon su ušla tri dečaka ili mladića i sela za sto pored mog. Podigla sam glavu i videla da su dvojica plava a jedan crn, da su im kose uredne, da su Englezi i da su im sakoi od heris tvida.

Mirisali su lepo i koža im je bila nežna. Spustila sam glavu, otpila gutljaj vina i najzad otpočela da razmišljam kako da se iz ove nedođije vratim u svoj hotel. Mladići, za mene dečaci, bili su tihi. Njihov engleski je bio savršen i negovan. Očigledno da su im roditelji bili imućni i da su spadali u onu vrstu dece što ih mame i tate iz svojih ugodnih domova i hladnih protestantskih internata šalju sa ruksacima u belosvetske motele sa sitnim džeparcima da se čeliče i upoznaju svet. Tako je svoje dete odgojila i Rebeka Vest. Ti mladići su decentni, napadno zreli i neizdrživo spontani. Razmišljala sam o njima piljeći u Hamsuna i slušala kako se raspravljaju oko neke ludosti u vezi sa sutrašnjim odlaskom na koncert koji je trebalo da bude u crkvi nedaleko od mog hotela. Jedan, koji se zvao Nikolas, uporno ih je nagovarao da idu, dok su druga dvojica zagovarala odlazak kod neke Đulijete.

Podigla sam glavu, zovnula kelnera i raspitivala se kako da se vratim do *Danijelija*. Dok je kelner na prebrzom italijanskom objašnjavao kanale i ulice, videla sam da me posmatraju, da odmeravaju moja kolena ispod stola, moje ruke na stolu, i moje grudi iznad stola što su, zbog zlatne svile u kojoj su bile, stvarale utisak sijajućih kugli. Znala sam taj sjaj jer sam ga proveravala ispred mog ogledala sobe 202...

Pre izlaska, pogledala sam ih jedanput kratko bez osmeha i okrznuvši jednog po licu svojim nercom, otpočela put nazad na previsokim potpeticama.

Tada i tako sam upoznala Nikolasa, Sebastijana i Dejvida.

II

Probuditi se bez ijedne bolesti, nedovoljno melanholičan sa potpuno bistrim pogledom – to je uspeh za mene. Kad su prve slike sobe 202 uletele u moju glavu, začula sam kratko kucanje.

– Bondorno, sinjorina – rekao bi moj kelner Đovani i lakim pokretom spustio poslužavnik sa doručkom na sto pod prozorom. Uključio bi mi televizor, zamenio žutu ružu i izašao.

Volela sam da doručujem u krevetu. Uvek. Dok sam grickala tost, preda mnom su bile dve zabave u glavi. Kako provesti dan, gde odvesti i šetati svoje telo i kome posvetiti svoje misli. Otvorila sam prozor da uđe više buke i svetlosti i sasvim nenadano ugledala dvoje venecijanskih tinejdžera kako strasno dele prve poljupce. Bili su izuzetno mladi, imali su trinaest ili četrnaest godina i ta strast koju su posvećivali poljupcu budila je pažnju mnogo više od svih pristupačnih spomenika. Italijani vole da gledaju ljubav, vole slatke slike ljubavi i ovo je

bila jedna od njih. Svako bi zastajao uz smešak i sećao se svog prvog poljupca.

Moj prvi poljubac bio je u zimu i čekala sam predugo na njega. Desilo se to u jednu blagu zimu sa malo snega kada sam bila napunila šesnaest godina. Pre toga raspitivala sam se mnogo o poljupcu i nisam ništa shvatala. Spolja sve je bilo jasno, usne se spoje, oči zatvore, a unutra ništa nije jasno šta se dešava.

Nežni porodični i prijateljski poljupci nisu imali ništa zajedničko sa tim misterijskim ljubavničkim poljupcem. To je jedino što mi je bilo jasno. Kao sasvim mala devojčica ljubila sam se sa drvećem, voćem i vodom pa sam prestala. Onda su došle godine i godine čekanja prvog poljupca. Nekoliko puta tik pred njega pobegla sam uplašena, nespremna za preveliku devojačku tajnu. Tada u šesnaestoj, očigledno već prestarila za samu tajnu, morala sam da se pretvaram da mi je to još samo jedan poljubac, nikako prvi, nikako tako važan.

Sala sarajevskog bioskopa *Balkan* bila je hladna, stolice umereno tvrde i tekao je dvadeset prvi minut filma *Mi deca sa kolodvora Zoo* kada se moj tadašnji mladić okrenuo prema meni i počeo da me ljubi.

Tih nekoliko sekundi, zabrinuta da li ću na vreme otvoriti usta i da to neće biti previše ili premalo, sećala sam se moje iskusne prijateljice koja mi je još u trinaestoj, dok smo pravile sneška, pokušala da objasni tajnu poljupca.

– Lagano otvoriš usta, ne žuriš, kao da ti je svejedno i onda...

– I šta onda? – pitala sam toliko razrogačenih očiju da je celo nebo stalo u njih.

– I onda ti on stavi jezik...

– U moja usta?

– U tvoja usta!

– I?

– Šta i?

– Pa šta onda da radim sa mojim, a šta sa njegovim jezikom? – pitala sam i nisam dobila odgovor. Moja iskusna prijateljica se kikotala mojem glupom pitanju i onda počela strasno i histerično da ljubi našeg „Sneška Bjelića“ i da vitla jezikom po ledu kao da je luda. Bila sam ljuta.

Dve-tri zime ranije, kada sam pitala majku kako se ljubi sa muškarcima, ona je rekla:

– Kada se desi, osećaćeš šta da radiš!

I dok se odvijao moj prvi poljubac sa mladićem koji mi se nije previše sviđao, već njegov najbolji prijatelj, ja sam mislila da li će sve biti dobro.

Moj prvi poljubac nije bio previše atraktivan ni romantičan, a opet sam bila presrećna. U blagu zimu, sa premalo snega, u dvadeset prvom minutu filma *Mi decu sa kolodvora Zoo* bila sam inicirana u svet odraslih. Mogla sam drukčije da hodam, drukčije da posmatram moje udvarače koji su izvicali na sve strane. Poljubac mog pankera u crnoj jakni, sa mnogo zihernadli u farmerkama, bio je bedan i njegov jezik mi se nije dopadao. Ali to nije bilo važno, ja sam mislila da znam tajnu poljupca. Da razumem njegovu dinamiku i vlažnost, njegov princip i sadržaj. Obučena u moju parisku mini-suknju i tatin sako od heris tvida osećala sam se važno i ponosno, iskusno i jako, i skakutala sam do mog stana u centru grada ne primećujući da pada previše gusta magla.

Od tada, prošlo je trinaest godina i dvanaest zima.

Obukla sam se, stavila nakit i obukla šubaru i bundu od vizona. Gledala sam svoju sliku u ogledalu i razmišljala koji ću lik danas ponuditi stvarnosti. Ličila sam na Anu Karenjinu u njenim venecijanskim danima. Pogled pun otmenog bola, dosta patetike u izrazu, generalno slaven-sko aristokratski stav i suzdržanost u pokretu. Uvek pred izlazak u bilo koju kafanu bilo kojeg evropskog grada ja bih smislila drugo ime koje bih ponudila udvaraču, ako bi ga zatražio.

Nađa Kolontajev je bilo dovoljno smešno i proizvodljivo. Dok sam smišljala dugu biografiju koja bi odgovarala imenu, na širokim potpeticama skoro sam trčala kroz hodnike *Danijelija*. Imala sam osećaj da kasnim iako nisam znala gde idem. Epopeja mog prvog poljupca potpuno me je okupirala. Umesto da sam uživala u Veneciji, sećala sam se poljupca od pre trinaest godina. To nije bilo dekadentno, to je bilo idiotski. Nikad za svih ovih dvadeset devet godina nisam uspela da budem u vremenu i prostoru u kome mi je telo. Uvek bih išla suviše nazad, ili bih zamišljala previše unapred, ili bih bar išla jednu minutu ispred ili iza.

Kasnila sam, a još nisam znala gde, i pustila sam da me telo vodi sasvim udobno razmišljajući o drugom muškarcu koga sam ljubila u tu istu zimu i koji mi je pokazao da poljubac može biti lep i dug i sasvim drukčiji iz minuta u minut...

Iznenada, primetila sam da sam u crkvi i sva zadihana uletela između dva stava na koncert sakralne muzike.

Uguravši se pored nekog debeljka, sela sam i umirila se.

Leden vazduh pun skupocene memle. Vitraži ugaslih boja koji falsifikuju boju neba i bacaju ga po muzičarima.

Kompozitori srednje Italije i naporna tišina puna suzdržanog kašljanja. Tek tada sam shvatila, došla sam tu da uživam u Nikolasu, Dejvidu i Sebastijanu. Da ih gledam iz prikrajka i pamtim njihovu kosu, vratove, potiljke... Nisam ih videla, ali nisam htela preterano da vrtim glavom – to nije išlo uz moj imidž bele Ruskinje. Monotonija i tugaljivost katoličkog sakralnog zvuka odmah su me nepovratno bacile u razmišljanje. Vratila sam se tamo gde sam stala – na drugi zimski poljubac i njih još stotine koji su usledili potom. Moj drugi zimski muškarac, sasvim plav i sa nadimkom Namac, voleo je da ljubi moj vrat, da ga gricka i proizvodi one crvene pečate koje mi nikad niko posle njega nije pravio.

U velikom sarajevskom pustom parku pod snegom, opsesivno vezani za jednu klupu, ljubili bismo se satima dok njegovi članci ne bi utonuli u tvrd napadali sneg i dok mrak ne bio postao suviše crn. Veselost i zanesenost koju mi je proizvodio moj drugi ljubavnik, ako se tako može zvati onaj koji mi je ljubio vrat i pipao još sasvim nerazvijene grudi kroz debele džempere, nije se mogla porediti ni sa čim meni poznatim. U ekstazi od radosti, sasvim crvenog vrata, provela sam celi februar u poluostvarenoj ljubavi koja je trajala kratko i završila se bizarno... Te davne zime naučila sam i otkrila šta je poljubac dvoje ljubavnika i kakva i kolika strast ostavlja crvene pečate na devojačkim vratovima.

Osetila sam uporan pogled na sebi i okrenula se ulevo. U redu iza mog, sasvim levo, sedeo je Nikolas i pored njega Sebastijan i gledali su u mene. Vratila sam pogled napred dajući ga muzičarima, ne naglo ali dovoljno jasno da me ti dečaci ne interesuju. Sa velikom mukom trudila

sam se da bradu držim uspravno a pogled pravo i da ga ne okrećem ulevo. Njihovi pogledi su bili uporni i teški i kretali su se sporo po mom licu, nogama, šubari. Nisam želela da se okrenem, zašto bih? Došla sam ovde da ja gledam njih a sada su se oni zabavljali gledajući mene. To je trajalo beskrajno dugo i onda se koncert završio i kada sam pošla da izađem, udarila sam u njih dvojicu i onaj koji se zvao Nikolas, koji je bio manje stidljiv i više samouveren, pitao me je na oksfordskom engleskom.

– Vi ste sinoć pili vino u našem motelu?

Bilo je to bezobrazno pitanje i ono je bio njihov dečački test da li je naš ponovni susret sudbinski ili nameran.

– O čemu vi, mladi gospodine, govorite? – pitala sam drsko i otegnuto na kembričkom engleskom koji je zano-sio na ruske stepe.

– Nikolas Brant, moj prijatelj Sebastijan Brejn... nemojte da mislite da smo nametljivi, ali videli smo vas sinoć, i voleli bismo zbog te sudbinske zgrade, da vas pozovemo na vino.

Gledala sam ih zapanjeno, trudeći se da to ne naruši moju sanjivu pozu koja je trebalo da odaje nezainteresovanost, a milinu.

– Nađa, Nađa Kolontajev... – rekla sam pružajući ruku u ljubičastoj velurnoj rukavici moje prabake.

Nikolas i Sebastijan su možda slušali *Spajs gerls*, ali su vrlo dobro znali kako se dami ljubi ruka. Uz lak naklon, približivši svoje usne centimetar od moje ruke, oni su jedan za drugim pokazali raspoloženje da se igraju jednog drugog prostora i vremena.

– Pođite sa nama na vino u *San Marko*. Tamo je naš prijatelj Dejvid i on bi voleo da vas upozna...

Uz opravdanje da imam malo vremena, pristala sam da sa njima popijem vino. I već posle petnaest minuta sedeli smo u malom kafeu za okruglim stolom gde nas je dočekaao Dejvid Ofils koji je bio iznenađen. Dok sam pila čašu crvenog vina koje su dečaci očigledno pili svako veče, gledala sam ih trudeći se da govorim što manje i što nejasnije, a da oni kažu što više i da ne primete da ćutim.

Nikolas je pričao najviše. On je bio tamnoplav, više smeđ i imao je plave oči. Kao nadobudni devetnaestogodišnjak, bio je svestan svoje privlačnosti za devojke. Sav je bio u svojoj bikovskoj energiji, preteran, šarmantan i agresivan.

Sebastijan je bio plav i tih. Oči su mu ličile na katoličke vitraže, a koža mu je bila kao u devojčica. Za razliku od Nikolasa, koji je upisao pravo, Sebastijan je studirao slikarstvo.

Nasuprot njima, Dejvid je bio crn sa crnim očima i ličio je na Sicilijanca. Bio je lep na sasvim treći način. Studirao je istoriju i bio opsednut mačevanjem i drugim borilačkim veštinama. Uživala sam prelazeći pogledom sa jednog na drugog. Sasvim nenadano tik pred moju tridesetu, osetila sam poplavu zadovoljstva koja je proisticala iz njihove mladosti. Samo jedanput primetila sam pogled nekog gospodina srednjih godina koji me gledao upitno. Moja bunda i šubara i njihov dečački izgled sa ruksacima povećavali su razliku od desetak godina, koja se meni činila ogromna i zabavna.

Kada su počeli da me pitaju šta radim, shvatila sam da je vreme da odem. Odgovorila sam da sam muzikolog i da je moje vreme isteklo.

Ustala sam naglo i rekla:

– Vi dečaci možete da nastavite da pijete, a ja moram u hotel.

Nikolas, Dejvid i Sebastijan su tražili opravdanje da me opet vide, što sam odbijala, a onda na kraju ostavila broj moje sobe u *Danijeliju* i izašla u oblaku *Šanela 5*.